Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

LAUSUNTO asiaan E 81/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto Euroopan vesiresilienssistrategiasta
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Liiteasiakirja/Documents/EDK-2025-AK-40679.pdf

Viite: Lausuntopyyntö 2.10.2025

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa ja kuulemista Markus Sikkilältä, Maveplan Oy Euroopan vesiresilienssistrategiaan liittyen.

Markus Sikkilä/Maveplan Oy kiittää mahdollisuudesta lausua asiaan. Sikkilä on toiminut maatalouden kuivatus- ja vesienhallintaan liittyvissä töissä ja kehittämis- sekä tutkimushankkeissa. Tämän lausunnon näkemykset edustavat yksittäisen henkilön lisäksi myös Maveplan Oy:n näkemyksiä, joka on maamme suurimpia maa- ja metsätaloudelle suunnittelupalveluja (kuivatus, peltojen vesitalous) tuottava yritys. Lausunnossa keskitytään vesiresilienssi -asiaan maatalouden näkökulmasta, vaikka yrityksessä on paljon muutakin asiantuntemusta (vesivarojen hallinta, vesistösuunnittelu sekä vesihuoltosuunnittelu) vesiasioihin.

Olemme suunnittelutöiden ohessa nähneet ilmastonmuutoksen vaikutukset ja sään äärevöitymisen. Esimerkiksi peltosalaojitusta tehdään lumipeiteajan vähenemisen takia jo lähes ympäri vuoden ja sään ääri-ilmiöiden vaikutusta kuivatussuunnitelmiin joudutaan miettimään jatkuvasti.

Suomen kantana stragiatiedonantoon on, että Euroopan investointipankin rahoituksien kohdistamisessa tulisi painottaa valuma-aluelähtöistä vesien hallintaa, luontopohjaisia ratkaisuja, veden pidättämistä, kiertotalouden hyödyntämistä ja maaperän kuntoa, jotta voidaan paremmin hallita tulva- ja kuivuusriskejä, vähentää viljelymaille märkyyden aiheuttamia haittoja sekä vähentää ravinnekuormitusta mahdollisimman kustannustehokkaasti.

Katsomme että vesiresilienssistrategiassa ja Suomen valtion kannassa on hyviä elementtejä maa- ja metsätalouden vesienhallintaan liittyen. Valuma-aluelähtöinen lähestyminen on keskeistä suurien vesimäärien hallinnassa äärevissä säätilanteissa. Näkemyksemme mukaan valuma-aluelähtöinen toiminta on kuitenkin alan eri

toimijoiden kesken epäselvää ja valuma-aluehankkeet lähtevät huonosti käyntiin. Valuma-aluepohjaisissa ratkaisuissa joudutaan käyttämään useita rahoituskanavia (Maatalouden investointituki, Metka-tuki, Ei-tuotannollinen tuki). Eri rahoitusten haku ja asiantuntijoiden yhteen saaminen hidastaa merkittävästi hankkeiden etenemistä.

Muistutamme että Suomen olosuhteissa **maankuivatus** on välttämätöntä maa- ja metsätalouden kannalta. Peltojen märkyys on maassamme keskeisin syy viljelyteknisiin ongelmiin ja sadon vähennyksiin. Vain **riittävä ja toimiva paikallis- ja peruskuivatus** takaavat maanviljelylle hyvät vesitaloudelliset olosuhteet.

Kantamme on, että mikäli peltojen kuivatustasoa ei pystytä ylläpitämään, vesiresilienssiä ei saavuteta, ja ylipäätään kannattavaa maataloustoimintaa ei voida harjoittaa. Suomessa peltosalaojituksissa ja peruskuivatuksessa, on mittava korjausvelka. Suomen 2,3 milj. ha peltoalasta yli 1,3 milj. hehtaaria on salaojitettu, mutta uusia salaojituksia tehdään vain noin 10 000 hehtaaria vuodessa, eli korjausvelkaa syntyy jatkuvasti.

Vesiresilienssin näkökulmasta peltosalaojitusten, kuin myös peruskuivatusten, vuotuista määrää tulisi pystyä kasvattamaan. **Investointituet ovat tässä avainasemassa**. Ne kannustavat tekemään hankkeisiin ojitussuunnitelmia ja ojittamaan järjestelmällisesti. Näkemyksemme mukaan ne lisäävät lopulta vesien laadun paranemista ja esimerkiksi ympäristökorvauksen vesienhallintatoimenpiteisiin tarttumista.

Näkemyksemme mukaan kuivuuteen varaudutaan peltolohkotasolla parhaiten pitämällä maan kasvukunto hyvänä, ja käyttämällä nykyaikaisia vesienhallintaan sopivia teknisiä ratkaisuja. Näitä ovat säätösalaojitus, säätökastelu ja valtaojien padotus patoratkaisuin. Salaojissa on mahdollista käyttää etäohjattavia säätökaivoja ja säätöpatoja valtaojassa. Lisäksi on jo kehitetty säädataan ja maan kosteuteen perustuvia säätöratkaisuja. Näiden käyttöönottamista tulisi edistää eri keinoin, jotta tilatasolla vedet ovat hallinnassa ja vesipinnan säätöä mm. säätökaivoissa käytetään.

Vesiresilienssinkin näkökulmasta peruskuivatushankkeiden tukijärjestelmä Suomessa on ongelmallinen. Määrärahan vähyyden lisäksi ongelmana on hankkeiden käynnistyksen vaatiman rahoituksen jälkijättöisyys ts. tukirahaa ei ole saatavissa ennakoivasti vaan ainoastaan syntyneitä kustannuksia vastaan. Ojitusyhteisöt ovat usein passiivisessa tilassa ja yhteisön toimintaan kerättyjä osakasrahoja on vähän, eikä heillä ole resurssia hankkeen käynnistämiseen ilman tukirahaa. Näin olleen vesiresilienssin ja vesiensuojelunkin näkökulmasta hankkeet käynnistyvät haitallisina omatoimisina kunnossapitohankkeina ilman tarkempaa suunnittelua.

Laajamittaiset tilusjärjestelyhankkeet olisivat oikein toteutettuna ja rahoitettuna hyvä instrumentti vesienhallinnan kestävään suunnitteluun ja siten vesiresilienssin näkökulmasta tärkeitä. Tilusjärjestelyiden rahoituksen hiipuminen ja hankkeiden

supistuminen on ongelmallista, eikä hankkeet nykyisillä linjauksilla paranna Suomen vesiresilienssiä.

Kunnioittavasti

Markus Sikkilä

Maveplan Oy